

Sekcja 4.2
(punkt H46-766)

Rada Europy
Komitet Ministrów

Rezolucja przejściowa ResDH(2005)

Dotycząca wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 czerwca 2004 r. (Wielka Izba) w sprawie Broniowski p. Polsce

(Przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 15 lipca 2005 r. podczas 933 sesji Zastępców Ministrów)

Komitet Ministrów, zgodnie z artykułem 46 § 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zmienionej Protokołem Nr 11 („Konwencja”),

Mając na uwadze wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Trybunał”), z dnia 22 czerwca 2004 r. w sprawie Broniowski przeciwko Polsce, przekazanego tego samego dnia do Komitetu Ministrów zgodnie z Artykułem 46 Konwencji;

Wspominając, iż powyższa sprawa wywodzi się ze skargi (Nr 31443/96) przeciwko Polsce, złożonej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka w dniu 12 marca 1996 r. zgodnie z wcześniejszym artykułem 25 Konwencji przez pana Jerzego Broniowskiego, obywatela polskiego oraz iż Trybunał, przejmując sprawę zgodnie z artykułem 5 § 2 Protokołu Nr 11, uznał za dopuszczalną skargę na niedopełnienie przez władze implementacji uprawnienia skarżącego do kompensacji za mienie pozostawione na terytorium znajdującym się poza rzeką Bug w rezultacie zmian granic wynikających z drugiej wojny światowej;

Mając na uwadze, iż Trybunał, odwołując się do postanowienia (resolution) Komitetu Ministrów z dnia 12 maja 2004 r. ws. wyroków wykazujących Rezolucji Komitetu Ministrów z dnia 12 maja 2004 r. ws. wyroków wykazujących problemy systemowe (Res(2004)3) oraz Zalecenie z tego samego dnia ws. usprawnienia środków krajowych (Rec(2004)6) zdecydował wskazać środki jakie powinno podjąć państwo polskie pod nadzorem Komitetu Ministrów oraz zgodnie z subsydiarnym charakterem Konwencji, celem uniknięcia konieczności rozstrzygnięcia dużej liczby podobnych spraw;

Przy czym Trybunał uznał jednogłośnie w swoim wyroku z dnia 22 czerwca 2000 r. *inter alia*:

- iż nastąpiło naruszenie artykułu 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji;
- iż powyższe naruszenie wywodzi się z systemowego problemu związanego z nieprawidłowym funkcjonowaniem polskiego ustawodawstwa i praktyki, spowodowanego

zaniechaniem ustanowienia skutecznego mechanizmu realizacji „prawa zaliczania” osób uprawnionych do ekwiwalentu za mienie zabużańskie;

- iż pozwane państwo winno, poprzez stosowne środki prawne oraz praktyki administracyjne, zapewnić realizację wymienionego wyżej prawa majątkowego w stosunku do pozostałych osób uprawnionych do ekwiwalentu za mienie zabużańskie, albo przyznać im w zamian równorzędne zadośćuczynienie, zgodnie z zasadami ochrony praw własnościowych wynikającymi z art. 1 Protokołu nr 1;
- iż w zakresie przyznania skarżącemu odszkodowania za szkodę materialną lub moralną wynikającą z naruszenia ustalonego w niniejszej sprawie, kwestia zastosowania art. 41 nie jest jeszcze gotowa do rozstrzygnięcia i wobec do tego została pozostawiona do późniejszego rozpoznania;
- że pozwane państwo zapłaci skarżącemu w terminie trzech miesięcy 12,000 euro z tytułu kosztów i wydatków poniesionych do obecnego stadium postępowania przed Trybunałem, pomniejszone o 2,409 euro otrzymane w ramach pomocy prawnej Rady Europy, przeliczone na walutę narodową pozwanego państwa według kursu obowiązującego w dniu zapłaty, a także że od upływu wymienionego terminu trzech miesięcy do dnia zapłaty zostaną naliczone od powyższej kwoty odsetki w stawce równej minimalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe;

Przywołując, że w dniu 6 lipca 2004 r. Trybunał zdecydował, by wszystkie podobne skargi (obecnie 216), włączając przyszłe skargi, odroczyć do czasu zakończenia sprawy pilotującej i przyjęcia środków na szczeblu krajowym;

Podkreślając obowiązek każdego państwa przestrzegania wyroków Trybunału na podstawie art. 46 ust. 1 Konwencji;

Przywołując, że Wysokie Układające się Strony są zobowiązane do szybkiego podjęcia koniecznych środków w tym celu, między innymi poprzez zapobieżenie nowym naruszeniom Konwencji podobnym do tych, które stwierdzono w wyrokach Trybunału;

Przywołując, że przyjęcie takich środków jest szczególnie pilne w sprawach, w których wydano wyrok wskazujący na strukturalne lub ogólne wady prawa lub praktyki krajowej, oraz gdy duża liczba skarg do Trybunału dotyczących tego samego problemu jest zawisła lub istnieje prawdopodobieństwo ich złożenia;

Zwracając uwagę w tym względzie na Rekomendacje i Deklarację Komitetu z 12 maja 2004 r. mające na celu zapewnienie długoterminowej skuteczności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i ulepszenie wykonywania jego wyroków (patrz, w szczególności, Res(2004)3 i Rec(2004)6 – przywołane powyżej);

Podkreślając, że potrzeba szybkiego przyjęcia niezbędnych środków w obecnej sprawie ma szczególne znaczenie z uwagi na fakt, że osoby, które są dotknięte sytuacją zakwestionowaną przez Trybunał, nie są w stanie otrzymać rekompensaty zarówno na podstawie środków krajowych jak i od samego Trybunału, jako że ten ostatni zdecydował o odroczeniu badania podobnych skarg do czasu rozwiązania leżącego u ich podstaw problemu w Polsce;

Zaprosiwszy Polskę do przedstawienia informacji na temat środków przyjętych lub podjętych w tej sprawie w rezultacie wyroku;

Zbadawszy informację przedstawioną do tej pory przez władze polskie dotyczącą środków przyjętych lub planowanych w celu przestrzegania wyroku (jak to wynika z załącznika do tej rezolucji);

Wyrażając zadowolenie, że w dniu 9 września 2004 r. – w wyznaczonym terminie – Rząd pozwanego państwa zapłacił skarżącemu kwotę wskazaną w wyroku z dnia 22 czerwca 2004 r. w odniesieniu do kosztów i wydatków;

Witając fakt, że w dniu 15 grudnia 2004 r. Trybunał Konstytucyjny Polski, opierając się w szczególności na wyroku Trybunału, uznał kilka postanowień ustawy z grudnia 2003 r. za sprzeczne z Konstytucją RP ze skutkiem takim, że wnioskodawcy w sytuacji takiej jak skarżący (ci, którym przyznano częściową rekompensatę) nie będą już dłużej napotykać na przeszkody prawne do otrzymania przynajmniej części ich uprawnienia na równych zasadach jak pozostali zabużanie;

Zauważając, że nowy projekt ustawy został przedłożony Polskiemu Parlamentowi, mający na celu ulepszenie warunków odszkodowania dla wszystkich zabużan tak, by zapewnić pełne przestrzeganie Konwencji i wyroku Trybunału;

Zauważając z zaniepokojeniem, że do czasu wejścia w życie nowej ustawy, realizacja praw zabużan jest w dużym stopniu zawieszona,

Wzywa władze polskie do zwiększenia wysiłków w celu szybkiego zakończenia reformy ustawowej i stworzenia warunków niezbędnych do jej skutecznej realizacji;

Oczekuje uzyskania od władz Polski całościowego planu działań, włączając w to harmonogram, dotyczącego zapewnienia tej implementacji w celu zagwarantowania, że prawo zabużan do nieruchomości zastępczej nie będzie iluzoryczne, ale zostanie w pełni zrealizowane.

Wyraża zdecydowanie, by uznać priorytetowość rozpatrywania sprawy dopóki nie nastąpi pełne wykonanie wyroku.

Załącznik do Rezolucji Tymczasowej ResDH (2005)

Informacja przedstawiona przez Rząd Polski w trakcie rozpatrywania sprawy Broniewskiego przez Komitet Ministrów

I. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 grudnia 2004 r.

W dniu 15 grudnia 2004 r. Trybunał uznał za sprzeczne z Konstytucją kilka przepisów ustawy z grudnia 2003 r. (ustawa o zaliczaniu na poczet ceny sprzedaży lub opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami państwa polskiego) zakwestionowanych w wyroku Wielkiej Izby.

Decyzja ta dotyczy w szczególności art. 2 u. 4, według którego zabużanie w sytuacji takiej samej jak skarżący. Którym wypłacono uprzednio częściową rekompensatę, tracą prawo do

dalszej rekompensaty. Za niezgodny z Konstytucją uznano również zapis ograniczający rekompensatę do wysokości 50 tysięcy złotych (art. 3 u. 2).

Zgodnie z prawem krajowym, przepisy podważone w wyroku Trybunału Konstytucyjnego straciły moc wiążącą z dniem publikacji wyroku to jest dnia 27 grudnia 2004 r. Nie odnosi się to do art. 3 u. 2, który pozostał w mocy do 30 kwietnia 2005 r.

Na skutek tego, dla zabużan w sytuacji takiej samej jak skarżący nie istnieją obecnie przeszkody prawne, uniemożliwiające wykonanie tytułu do rekompensaty równej tej przewidzianej dla zabużan, którzy nie otrzymali uprzednio częściowej rekompensaty, to jest w wysokości 15% wartości nieruchomości.

II. Działania Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w celu wykonania ustawy z grudnia 2003 r.

Pomiędzy 30 stycznia 2004 r. a 31 października 2004 r. Agencja zorganizowała 30 tysięcy aukcji, oferując na sprzedaż 60 tys. ha ziemi. W tym samym okresie osoby uprawnione do otrzymania zastępczej nieruchomości na podstawie ustawy z grudnia 2003 r. wzięły udział w 60 aukcjach i zawarły 33 umowy kupna.

III. Reforma ustawodawstwa

W odpowiedzi na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, władze polskie zainicjowały proces refleksyjny dotyczący konieczności przeprowadzenia reformy ustawodawstwa. Proces ten miał także odzwierciedlenie w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 grudnia 2004 r. Konkluzją jego była konieczność przyjęcia nowego ustawodawstwa regulującego realizację przedmiotowego prawa majątkowego.

Właściwe ministerstwa przygotowały projekt ustawy w porozumieniu z stowarzyszeniami Zabuzan. Projekt został przekazany do Sejmu 3 marca 2005 r. i najprawdopodobniej zostanie uchwalony w końcu lipca 2005 r.

Postanowienia projektu uwzględniają zarówno stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jak i polskiego Trybunału Konstytucyjnego. Zasadniczym celem nowej ustawy jest stworzenie całościowej podstawy prawnej dla realizacji uprawnienia do rekompensaty za mienie, zgodnej z polską Konstytucją i wymaganiami Konwencji.

Należy w szczególności zauważyć, iż nowy projekt przewiduje dodatkowe możliwości realizacji roszczeń dotyczących mienia zabużańskiego w porównaniu z ustawą z grudnia 2003 r. Zgodnie z art. 13 § 1-1, uprawnienia do mienia pozostawionego poza obecnymi granicami państwa polskiego mogą być zaliczone nie tylko na poczet ceny mienia państwowego nabytego w przetargach publicznych albo opłaty za przekształcenie prawa wieczystego użytkowania w prawo własności. Uprawnieni mogą również otrzymać wypłatę z Funduszu Reprywatyzacji, ustanowionego na podstawie ustawy o prywatyzacji i komercjalizacji (art. 13 § 1-2).

Jeśli chodzi o wysokość rekompensat dla Zabuzan, projekt przewiduje, podobnie jak ustawa z grudnia 2003 r., iż jest ona ograniczona do 15 % wartości pozostawionego mienia. Władze polskie uważają, iż te szczególne ograniczenie powinno zostać utrzymane w nowej ustawie, jako oparte na dokładnej analizie zarejestrowanych roszczeń i możliwości finansowych

państwa polskiego i nie kwestionowane ani przez polski Trybunał Konstytucyjny ani Europejski Trybunał Praw Człowieka.

IV. Publikacja

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka został opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości www.ms.gov.pl. Niniejsza rezolucja również zostanie opublikowana na tej samej stronie internetowej.

V. Wnioski

Rząd Polski uważa, że wyżej wymienione środki świadczą o jego zdecydowaniu doprowadzenia prawa krajowego do stanu zgodnego z wymaganiami Konwencji, określonymi w wyroku Trybunału i zapewnienia efektywnej implementacji prawa rekompensaty Zabuzan. Władze polskie podejmą w tym celu wszelkie niezbędne środki i będą informować Komitet Ministrów o rozwoju sytuacji, w szczególności o praktycznych skutkach zastosowanych środków.